

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Franciškanska ulica št. 5 (diskarna I. nadst.). Uradno ure za stranke se od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

ABONEMANTI: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21.00, polletna K 10.50, četrtletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 30.—.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov, ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petlitvrsna 30 vin., pegejen prostor, poslana v in reklamne 40 vin. — Inzerate sprejema upravnništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije lista so poštne proste.

Stev. 646. V Ljubljani, v četrtek dne 31. julija 1913. Leto III.

Deželnozborska kriza.

Češki deželni zbor je razpuščen. To ne bi bilo v Avstriji še nič posebnega. Saj je tudi razpuščenje državnega zbora v tej ljubi državi nekaj precej navadnega. Ali z deželnim zborom je na Češkem odpravljena tudi deželna ustava. Namesto izvoljenega deželnega odbora vlada uradniška komisija, ki je odgovorna le visoki vladi, od katere je imenovana. Bog nas je do slej varoval pretiranih simpatij do tega in do deželnih zborov sploh. Resnično nimamo povoda, da bi se preko mere ogrevali za institucije, katerih gospodujejo privilegirane klike, medtem ko je ljudstvo, na čigar račun se izdelujejo deželne postavbe, brez vpliva in večinoma brez besede pri odločevanju deželne usode. Za deželne zbornice se lahko navdušuje kapitalistična buržvazija in veliki agrarci, ne pa delavstvo, katere vpoštevajo deželne uprave toliko kolikor v srednjem veku fevdalna gospoda svoje tlačane. Delavne mase so gospodi pač potrebne, zakaj če se tudi za denar vse dobi, kar zahteva življenje, se vendar ne morejo bankovci postaviti k mašini, za plug, na lokomotivo in v jarno. In če bi ne bilo ljudi, ki vlačijo premog na dan, ki orjejo in sejejo, mesijo in peko, ljudi, ki tečejo in strugajo, zidajo in belijo, režejo in šivajo, bi tudi ne bilo denarja, s katerim se lahko kupuje vse. Če bi bil kakšen fevdalec ustvaril svet, bi ga bil nemara drugače uredil. Ali sedanjí svet je že tak, da res ne more izhajati brez dela. In tako je treba tudi ljudi, ki delajo.

Včasí so bili taki ljudje pohlevni in pomirni. Takrat so bili zlati časi, za katerimi še zdaj tarnajo nadložni starci. V naših dneh je postala prosta svojat predrzna in govori o pravicih, češ da ima dolžnost. Deželni zbori so se znali obvarovati takih naskokov in so ostali last privilegirancev. Če so tuptam odprli svoja vrata kakšni splošni kuriji, se je s tem le utrdila moč privilegijev, zakaj »višji« sloji so s takimi drobtinami odbili večje zahteve, par poslancev iz splošnega ali delavskega razreda je smelo pač govoriti v zbornici, odločevati pa ni imelo nič.

Ponosni deželni zbor češki ni dal ljudstvu dosti niti take drobtine. Delavstvo najindustrialnejše dežele je iz zbornice svojega kraljestva popolnoma izključeno. Skoraj bi mihalo človeka, da bi se nasmajal ob polomu tega parlamenta, ki je hotel igrati vlogo nekakšnega državnega zbora v svoji deželi in je dolgo zankaval opravičenost centralnega parlamenta, pa je zdaj storil tak žalosten konec. Zakaj naj bi se delavstvo razburjalo ob bankrotu deželnega zbora, ki ga ni hotel poznati?

Če bi bil samo deželni zbor razpuščen, bi res ne bilo nikakršnega razloga za žalovanje. Očitati bi se moglo vladi kvečjemu to, da ni že davno odstavila klike, ki je bila nesposobna za delo, nesposobna celo za življenje. Toda za tem razpustom tiči kršitev ustave. Deželna avtonomija je imela tisoč napak, med njimi eno temeljno: Da se ne vjema s potrebami in nalogami naše dobe, da ne predstavlja nobenega živega organizma, da se v njej ne izražajo nobene ljudske pravice. Deželni zbori so kompromis fevdalno-absolutistične reakcije z najnujnejšimi oblikami ustavnega življenja. Vendar je ta kompromis za silo še boljši od gole reakcije, od neomejenega absolutizma. Napačna je podlaga avtonomije v deželnih zborih, toda avtonomija sama po sebi je zdrava ideja, in vlada nima pravice, da bi segala po njej.

Grof Stürgkh ni bil nikdar mož velikih konceptov. Zaradi fundamentov države si ni belil glave in nihče ni mogel pričakovati od njega, da poseže s krepko roko v konfuzijo stare Avstrije in ustvari novo. Rad hodi prav počasi, posebno rakova pot mu je zelo všeč, ali vedno se drži kolovoza; ne moči ne talenta nima za krčenje novih potov. Veleumu, ki bi znal podirati ograje in osvoboditi koprneče življenje, bi se odpustila tudi majhna nezako-

nitost, če bi bila potrebna, da se odstranijo ovire pred plemenitim ciljem. Ali ekselencia Stürgkh sploh nima ciljev. Zato tudi ne more zahtevati obzirov, ki se priznavajo žensalnemu velikanu. Njegova pot mora biti pot zakona. Od te poti pa je odstopil na Češkem.

Nobena ustava v Avstriji ne pozna komisiariata. Torej ga tudi grof Stürgkh ne bi smel poznati. Z ustanovitvijo »upravne komisije« v Pragi ni storil nekaj »poleg ustave«, kakor pravi njegov oficiozus v dunajskem uradnem listu, ampak nekaj proti ustavi. Z deželnim odborom je bil grof Stürgkh lahko nezadovoljen; tudi ljudstvo na Češkem ni bilo in ni moglo biti zadovoljno z njim. Med nezadovoljnostjo vlade in nezadovoljnostjo ljudstva je bila seveda razlika. Ali naj je grof Stürgkh utemeljeval svojo nezadovoljnost kakor je hotel — z neustavno komisijo ni smel nadomeščati ustavnega deželnega odbora. Na mesto avtonomije ni smel postavljati absolutizma.

To pa je storil. Kajti svoji komisiji, ki je sama po sebi nezakonita, je dal dovoljenje, da sme pobirati davke, katerih ni nihče ustavno priznal; celo povzane, oziroma nove davščine ji je dal na razpolago. Izgovarja se, da ga je sila nagnala na to. Ali videti je, da ljubi grof Stürgkh tako silo. On je pravi specialist za ustvarjanje položajev, v katerih »ne more drugače«. Ali prav s tem se je ministrski predsednik obsodil. Za to da prihaja neprenehoma v »neizogibne položaje«, bi zadostoval vsak birokrat, kateremu ne bi bilo treba niti talenta za to. Kdor stoji na delu državne vlade, mora pa skrbeti za to, da ne pride politika v take zagate. Največja krivica grofa Stürgkha je ta, da je mogla kriza na Češkem sploh priti na tak vrhunec.

Gotovo so za mizerijo češkega deželnega zbora odgovorne vladajoče fevdalne in meščanske stranke. To pa ne zmanjša Stürgkhove krivde. Kajti ministrski predsednik bi bil moral spoznati, kar je vedel že vsak sluga deželnega odbora: Da ne gre s temi klikami! Ako ima deželni zbor delati, tedaj potrebuje predvsem drugo sestavo. Privilegiranci ne morejo in ne znajo, deloma tudi nočejo. Zato je treba poklicati nepriviligirano ljudstvo. Grof Stürgkh se je pa tega branil z vsemi štirimi, in s tem je neposredno povzročil, da so se vse niti zavozljale in vsi izhodi zaprli.

Se manj pa je grof Stürgkh spoznal drugo veliko resnico, da deželni zbori ne morejo funkcionarati, ker so se preživeli in so le na poti novim organizmom, ki bi se vijemali s potrebami ljudstva in z zahtevami dobe. To spoznanje res ne bi bilo težko. Zakaj mizerija vseh in popolna nesposobnost velikega dela deželnih zborov ne more biti le slučaj. Kdor hoče voditi usodo Avstrije, mora imeti vsaj toliko volje, da pogleda na dno problema. Kjer je vprašanje, tam ne sme imeti ministrski predsednik miru, dokler ne dobi odgovora. Ali kdor bi grofa Stürgkha vprašal, zakaj preti skoraj vsem deželam finančni bankrot, zakaj je večina deželnih zborov nesposobna za delo, zakaj ne more nekoliko teh parlamentov niti sklicati, zakaj so narodni spori v njih preplavili vse, ta bi se moral zadovoljiti, da bi ekselencia skomizgnil.

V državi, v kateri se deželne meje tako razlikujejo od narodnih mej, da ima skoraj vsaka pokrajina svoje nacionalne večine in manjšine, noben narod pa nima kakršnekoli enotne legalne organizacije, ne morejo biti deželni zbori nič drugega kakor coklja. Prvi, ki bi se lotel dela, da jo odpravi, bi moral biti ministrski predsednik. Ali grof Stürgkh še ne ve ne, da se življenje narodov ne dá urejevati s paragrafi in rubrikami, temveč da se morajo paragrafi prilagoditi zahtevam življenja. Ne ve in nikoli ne bo vedel. Zato je grof Stürgkh sam največja coklja. Njegov odhod je potreba države in njenih narodov.

Na bojišču.

Dunajska »Arbeiterzeitung« je poslala svojega urednika, sodruga H. Schulza, na srbsko bojišče. Prvo poročilo je poslal sodrug Schulz iz glavnice stana druge srbske armade v Pirotu in bo gotovo zanimalo tudi naše čitatelje.

Po prav mnenju vojni v natlačeni vojaških vlakih, s katerimi sem se privozil najprej v Kumanovo in Skoplje, sem dospel k fronti druge armade. Razburljiva bližina vojnih dogodkov, ki so uklenili vso mojo pozornost, me silí, da preložim poročilo o vsem, kar sem videl doslej, čeprav so bili ti prizori prav tako zanimivi, kakor so prizori, ki se odigravajo v neposredni bližini topov. Nekaj kilometrov od tukaj trohne trupla mladeničev in mož; ali pogled na tisoče osivelih mož zadnjega poziva, ki stražijo železniške proge, na množice, ki se stekajo po vseh krajih in nočujejo na prostem ter čakajo na povelje, da odidejo na mejo, je prav tako razburljiv. K temu še vse drugo, kar zamore izkopati jekleno oralo vojne iz dna močnega, žilavega ljudstva. Da takoj povem: kakor so grozne in pretresljive te slike, tako

vznešeno se izraža v njih neomajni optimizem človeškega rodu in njegova silna moznost prilagoditve. Seveda ima moznost prilagoditve svoje posebne pogoje in nemogoča bi bila, če ne bi imelo vse gospodarstvo kmečkega značaja in če ne bi bilo vezi, ki jo sklepa samorasla demokracija preko vseh razrednih nasprotij od hiše do hiše. Srbska socialna demokracija je ohranila tudi tukaj svojo treznost nasproti sugestiji mas, a nihče jo zaradi tega ne psuje, ne obrekuje ali napačno razumeva; zakaj ljudstvo, ki se bojuje, je pač vse nekaj drugega od vojne kamarile, ki vse hladno preračunava in v srcu vojnega poveljnika planiti poleg navdušenja za vojno hrepenenje po miru. »Zeleti moramo večni mir«, mi je dejal stotnik Sindjelić iz Niša, ki je bil še pred nekaj tedni lajtnant in ki je izvršil pred Skadrom vojno dejanje, za katero bi bil dobil pri nas Terezijin križec. Vojnega junaka, ki izraža take misli proti vsem vojaškim reglementom, če so morda tudi le fraze, bi »Danzerjeva Armeezeitung« že okrcala. Ker je vojna jeklena kopel za ljudstvo,

Srbsko ljudstvo bi bilo imelo tudi že dovolj te jeklene kopeli, če bi ne bilo po večjem delu uverjeno, da mu je ta vojna vsiljena in da se mora boriti za svoj obstoj. Nesrečna bolgarska politika je zbudila po vsem Srbskem mnenje, da je vojna proti Bolgarski v višji meri ljudska vojna kakor pa je bila vojna proti Turčiji. In poleg tega je sedaj neovrženo dokazano, da so Bolgari prelomili mir, čeprav še tako taje. Na nekaterih točkah bojišča so uprizorili Bolgari strašna, neverjetna grozodejstva, ki so tudi dokazana; in to je razplamtelo sovraštvo še vse bolj. Skoraj gotovo so pripovedovali, od vojne utrujenim, bolgarskim vojakom, da so nasprotniki povzročili novo vojno in da je treba za to ravnati z njimi brez usmiljenja.

Ali to so stvari, o katerih bom pozneje obširnejše poročal, sedaj le o tem, kar sem pravkar videl. Pet ur sem se vozil z vojaškim vlakom od Niša do Pirota. To progo prevozi v mirnem času ekspresni vlak v poldrugi uri. Vlak je bil prenapolnjen kakor vedno in le z naporom sem osvojil prostor na plošči poštnega vagona. Sedel sem na nahrbtniku in poleg mene kmečki fant, ki pa je splezal čez nekaj časa na tender. Na desni strani se je naslanjal name komitadží, ki je držal v roki ugrabljeno turško mavzerko in okolo trebuha je imel nakit priostrenih nabojev. Pred kratkim je bil ranjen na nogi in je še nekoliko šepal. Pred menoj je sedel na stopnišču artiljerijski korporal in vso skupino je težila navzočnost onih, ki so se stikali na plošči in v ozki galeriji poštnega vagona. V vlaklu so se vozili razen nekaterih, ki so bili že odpuščeni, a so morali zopet k fronti, še črnovojniki tretjega poziva in nekaj fantov mlajših letnikov, ki doslej vsled nesposobnosti niso služili, pa so bili sedaj pozvani.

Vožnja iz Niša v Piroto bi bila v mirnem času prav lepa, ker nudi divjeromantična gorka krajina izredno mnogo zanimivih in krasnih prizorov. Prav čudni železniški čuvaji tvorijo

vlaklu špalir. Skoraj vsako minuto opaziš slamaní šator in v njegovi bližini čepe po štirje ali pet mož s precej divjimi obrazy. Obledeni so v macedonsko nošo, na glavi imajo mogočno pokrivalo, ob pasu patrone, ob šatoru so stare puške z bajonetom. Sicer pa ni enotnega oboroženja, nekateri imajo celo puške s sprednjimi nabojem. Ti možje so četrti poziv. Eden teh starih vojakov stoji s puško čez ramo in s torbo in ostro razgleduje na vse strani. Marsikatega sem videl, ki je imel puško na navadni vrivci, ker ni mogel dobiti v naglici jermena.

Ko pridrdra vlak skozi zadnji predor, se razširi dolina, ki jo obdajajo precej visoli vrhovi. Ob obeh bregovih Nišave se smeji najbujnejše življenje. Kmečke hiše z rdečimi strehami lukajo vsepovsod iz vrtov, daleč naokoli se razprostira žitno polje, njive s koruzo in makom in vse je dobro obdelano. Ljudi, ki delajo na poljih, kar mrgoli, večinoma so ženske. Tako kakor tukaj je skoraj po vsej Srbiji. Nikjer nisem videl zanemarijenega polja, ker žene so pač izvršile dvojno delo. Le nekaj kilometrov proti vzhodu grme topovi, ali na polju se svetlika v močnik ženskih rokah srp, kakor da bi bil vse naokoli najtišji mir. Le v obližju postaj nastajajo otoki bojnega vrveža. Nakopičene so tam življenske potrebščine, črede govoje živine priganjajo, zaloge municije se kopičijo ob ograjah, volovske vprege stoje druga poleg druge.

Ob dveh popoldne je pripeljal vlak v Piroto in nekaj sto nabornikov, ki jih spremljajo podčastniki, koraka v mestece, kjer se izpremene kmalu v vojake po sprejemu pušk in patron. Zvečer sem jih videl s puškami na rami v dvojnih vrstah korakati po cestah in prav dobro je šlo. Če bi imeli še uniforme, bi nihče ne spoznal v njih novincev. Streljati znajo, ker zna vsakdo na Balkanu streljati in streljanje se najlože nauči, če ne stoji poleg inštruktor. (Konec prih.)

Dnevne beležke.

— Počitnice. Iz delavskih krogov nam pišejo: Od »Zarje« smo že včasí izvedeli kakšno reč, ki ni splošno znana, pa bi jo človek vendar rad vedel. N. pr. kakšna tuja beseda. Kdor čita časopise, naleti vsak hip na kaj takega. Sedesda, kako naj se »politika« drugače imenuje kakor politika, s čem naj se nadomesti minister (namreč beseda, ne oseba!); tehnika, elektrika, absolutizem, komisarjat, pragmatika, aprovljacija itd., itd. besede, ki jih čita človek vsak dan, pa bi jih zato rad razumel. Ali vsakdo se ni učil latinščine in grščine. Mene ni sram, da se misim; kadar ne razumem kakšne besede, pa vprašujem in če ne izvem bliže, pa vprašam kar »Zarjo«. S takim vprašanjem prihajam tudi danes. Ampak zdi se mi, da danes ne gre za tujo. Beseda se sliši čisto slovensko: Počitnice! — Minister je šel na počitnice; državni zbor je šel na počitnice; deželni glavar je šel na počitnice. Kaj je to pravzaprav? Če se ne motim, smo imeli včasí počitnice, ko smo hodili v šolo. Tudi »na ferije« so dejali. To bo menda vseeno. Ali to je bilo le takrat. Zdaj čitam o samih odraslih ljudeh, da hodijo na počitnice. Kaj to pomeni? Če prav ugibam, tedaj pusti minister ali kdor že je, svoje opravke tako kakor učence svoje knjige, pa gre kam, kjer ni urada, deputacij, aktov, sej in takih reči, pa se kopa v morju ali lazi po hribih in se ima dobro. Če je tako, mi ni treba odgovarjati. Potem že vem. Ampak čudno se mi zdi. Če so za odrasle ljudi sploh počitnice, tedaj bi meni tudi ugajalo kaj takega. Šestindvajset let sem delavec. Včasí sem delal po širinjast ur na dan. Pozneje smo dobili organizacijo, pa je šlo to polagoma navzdol. Sedaj delam po devet ur na dan, včasí pa pridejo posebne ure povrh. Tudi to je dosti. Kdor ne verjame, naj poizkusi. Prav dobro bi si mi prilaglo, če bi mogel za par tednov zapustiti delavnico pa se odpeljati kam proč, bodisi že v hribe ali pa k vodi. To bi bile po mojem počitnice. Morda ne bi bil potem več sam sebi siten. Minister ima gotovo velike skrbi, ampak da bi bil po celu bel uprhan kakor jaz, tega ne verjamem, in niga je gotovo teže nadomestiti kakor mene. Zato vendar dvomim: Ali so počitnice to kar mislim, ali ne? In če so, zakaj jih ni zame?

— Cerkev na bobnu. Marsikatera uboga para se je morala že seznaniti z ekskultorjem in njegovim ominznim »prvič, drugič, tretjič« ako ni bilo denarja za davke ali za kakšnega neusmiljenega upnika. Ali da pride cerkev na boben, je vsaj v Evropi bolj neyadavno. V Ameriki je to drugače. V Milwaukee n. pr. se človek danes, če ima denarja, lahko napije v hiši, ki je bila nekdaj »božjak«. Bila je podana in sedaj je gostilna v njej. V naših bogaboječih krajih bi človek dejal, da je kaj takega nemogoče. Pa je vendar, in še celo na Tirolskem, kjer so skoraj tako pobožni, kakor na Kranjskem, če ne še malo več. V Kramsachu pri Rattenbergu bo po objavi odtodnega okrajnega sodišča prodana romarska cerkev »Zur unsern lieben Frau« na gori Halari z vsemi stavbami, s kapelo, hospicem, vrtovi, travniki in pašniki, s cerkveno opremo, oltarji, slikami, zvonovi itd. Kot zahtevajoča stranka je na sodnem oglasu navedena »Požunska banka« v Požunu, kot

dolžna stranka pa opat romarske cerkve pater Gerzabek. Nepremičnine so cenjene na 79.991 ron 45 v. n., cerkvena oprema in mašne obleke pa na 4131 K 80 vin. Kako je prišlo do te nenavadne dražbe, ni znano v javnosti. Prav tako je vprašanje, kdo bi utegnil priti v poštev kot kupec.

— Pogrešan turist. Včeraj smo poročali o dijaku Petriču, ki je bil napravil čez nedeljo izlet v Kamniške planine. Sedaj nam poročajo, da so dijaka Petriča našli mrtvega na koroški strani. Našli so ga v tork popoldne Windischgratzovi lovci in lovci iz Solčave. Med Skuto in Rinko je strastni, predrzni turist Petrič iskal novo pot, tam mu je pod nogami kamenje zdrčalo in padel je na strani proti Železni Kapli 400 do 500 m proti koroški strani, kjer je obležal ves razmesarjen. Petrič je letos napravil maturo in je sin učitelja Petriča iz Sp. Šiške. Rešilna ekspedicija S. P. D. se še ni vrnila in o njej še ni poročila.

— Kmetijsko-kemično preizkušališče za Kranjsko v Ljubljani. Ravnateljstvo kmetijsko-kemičnega preizkušališča za Kranjsko na znanja, da zaradi zavodove selitve ne bo sprejemalo od 1. do 15. avgusta t. l. nikakršnih predmetov v kemično preiskavo. Stranke, ki bi v tem času nujno potrebovale kemičnih preiskav, naj se blagovolijo obrniti tozadevno na c. kr. kmetijsko-kemično preizkušališče v Gorici ali pa na c. kr. kmetijsko-kemično preizkušališče na Dunaju. Od 15. avgusta t. l. naprej pa bo kmetijsko-kemično preizkušališče za Kranjsko zopet redno poslovalo in bo izvzemši nedelje in praznikov — strankam v uradnih urah (od 8. zjutraj do 2. popoldne) vsak dan na razpolago. Od 15. avgusta t. l. bodo uradi kmetijsko-kemičnega preizkušališča v pritličju hiše »Zadružne zveze« na Dunajski cesti št. 32.

— Sodruge pevce opozarjamo, da sta pevski vaji nočoj in jutri zvečer ob osmih.

— Velika vrtna veselica lokalne organizacije v Spodnji Šiški se vrši v nedeljo, dne 3. avgusta t. l. na vrtu in v notranjih prostorih gostilne pri »Anžoku« (I. Reberšak) v Spodnji Šiški. Sodelujejo: Tamburaški klub Kontrašica iz Glince; ad hoc tamburaški klub iz Vodmata in pevski zbor strokovnih organizacij iz Ljubljane. Spored: Pevski nastopi. — Koncert tamburaških zborov. — Veliki bazar. — Papirni metež. — Ror-pošta. — Cvetlični korzo itd. V velikem salonu: Ples s četvorko. Ob 9. zvečer: Bajen umetalen ogenj. Vrt kakor tudi prostorno dvorišče bosta lepo okrasila. Začetek ob 4. popoldne. Vstopnina 30 vinarjev. V slučaju neugodnega vremena se veselica vrši v notranjih prostorih.

— Posebni vlak iz Ljubljane v Postojno odhaja v nedeljo, dne 3. avgusta ob pol dveh popoldne iz Ljubljane ter ob devetih 10 minut zvečer iz Postojne. Vozna cena je polovična (2 K 70 vin, tja in nazaj). Veselica v jami se vrši pri vsakem vremenu.

— Polletni občni zbor podružnice lesnih delavcev v Ljubljani se vrši v nedeljo, 3. avgusta t. l. v vrtnem salonu gostilne pri »Levu« točno ob 9. dopoldne. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva. 3. Poročilo blagajnika in nadzorstva. 4. Volitev delegata za sedmi redni strokovni kongres na Dunaju. 5. Predlogi in nasveti.

— **Državne železnice aktivne!** Po dolgih letih izkazuje uprava državnih železnic prvo leto 1912, aktivno bilanco. Uprava državnih železnic poroča o poslovanju preteklega leta sledeče: Prejemki iz obrata državnih železnic znašajo 877.400.000 K, izdatki 675.700.000 K. Prebitek iz obrata znaša torej 201.700.000 K. Razen tega so plačale državne železnice državi na davkih 14 in pol milijonov K in prispevale k poravnavi državnih dolgov znesek 37.600.000 K. Državni blaginji so torej odražale državne železnice na prebitku, davkih in poravnavi dolgov 253.800.000 K. Država pa je plačala na obrestih za državna posojila, s katerimi je gradila železnice in jih nakupila, 247.200.000 K. Za dolgove železnic je porabila država torej za 6.600.000 K manj kot pa je prejela od njih. S tem zneskom so torej državne železnice aktivne, med tem ko so znašale pasive še predlanskim 9.200.000 K. To znatno izboljšanje denarnega stanja državnih železnic se je doseglo zgolj le s povišanim prebitkom, ki je znašal leta 1911, 186 in pol milijonov K, lansko leto pa že 201.700.000 K, prebitek je torej narasel za 15 milijonov kron. — Da so dosegle državne železnice tako velik prebitek, je edina zasluga njenega osoblja, delavcev in uradnikov, ker iz njihovega dela je prigrisnila povišani prebitek. Trije milijoni kron, ki jih izda v letošnjem drugem polletju država za izboljšanje prejemkov železničarjev, je torej le papirna tega, kar je pridobila država v sleden letu dela železničarjev. Gospod finančni minister, ki je hotel v parlamentu zbuditi pravo razpoloženje za Tomschikov 17 milijonski predlog je pripovedoval, kakšno breme da so železničarji za davkoplačevalce. Ali železničarji ne dobivajo niti vinarja davčnega denarja iz njihovega dela dobiva država še čisti dobiček. Največji del nadvrednosti, ki jo ustvarjajo železničarji s svojim delom, ne vtakne država, temveč kapitalisti, ki so posodili državi denar za zgradbo in nakup železnic. Kapitalisti so spravili leta 1912, nič manj kakor 247 milijonov kron, nadvrednost dela uslužbencev državnih železnic.

— **Odborova sela podružnice mizarjev** v Ljubljani se vrši nocoj 31. t. m. ob 6. zvečer v društveni sobi. Ker je to zadnja seja pred občinim zborom, je polna udeležba potrebna. Seje naj se udeležijo tudi nadzorstvo. — **Babšek.**

— **Legar v Mostah.** V najbližji bližini Ljubljani se je vgnezdila infektivna bolezen in se prav močno razširja. Doslej je obbolelo na legarju v Mostah 18 oseb, ena oseba je že umrla. Dolžnost oblasti je, da takoj ukrenejo najobširnejše varnostne naprave, da se bolezen ne zanese še v Ljubljano.

— **Delo dobe:** 2 kleparja, 10 tesarjev, 2 betonska delavca. Poizve se v strokovnem tajništvu. Selenburgova ulica 6, II. ob navadnih uradnih urah.

— **Smrtna nezgoda.** V torek se je v Mali vasi pri Ježici dogodila nesreča, katere žrtev je ondi stanujoči 70 let stari Stefan Birk, učitelj v pokopju. Proti Birku, ki je stal na cesti, se je zakadil bik, ki je starčka z rogovj strašno obdelal. Smrtnonevarno ranjenega učitelja so prepeljali v deželno bolnico, kjer so ga operirali. Bik je Birku pretrgal čreva. Vkljub takojšnji operaciji je včeraj umrl Birk.

— **Pretepači.** Včeraj so v deželno bolnišnico pripeljali 39letnega Franceta Pašnikarja iz Kostevnice pri Litiji, kateremu so vaški fantje pri tepežu zlomili desno nogo ter mu prizadeli po životu z noži več ran.

— **V brezdnju je padel.** 30letni dimnikarski pomočnik Anton Žebre iz Kranja je počival ob koprskem mostu. Sapa mu je odnesla klobuk, nakar je Žebre hotel z roko vloviti klobuk. Pri tem je Žebre izgubil ravnotežje ter zletel v 30 metrov globoko brezdnjo, kjer je obležal znatno ranjen. Žebre je ležal v jarku vso noč. Dobili so ga šele včeraj zjutraj. Prepeljali so ga v Ljubljano.

— **Kinematograf »Ideal«.** »Glumaška kri« je krasna drama Nordisk družbe iz življenja artistov. Predvala se še danes in jutri v »Kino Idealu«. Ta spored ima tudi dve lepi veseligrji in zanimivi Pathe žurnal. V soboto »Krvavi poljub« dramatična zgodba iz balkanske vojne. Drugi teden »Kolo sreče«.

Istrija.

— **»Slovenski Narod«** od sobote se je čisto po nepotrebnem obrežnil ob naš dopis v »Zariju«, kjer smo pisali, da je »Delavsko bralno dru-

štvo« v Istri bilo svoj čas več ali manj pod vplivom inteligence, ki se ni za gnotni položaj delavstva nič brigala; povedali smo tudi, da bo novo konsumno društvo na liberalni podlagi, od katerega bodo morda imeli oni, ki se bodo v to zapletli, le škodo. Narodov dopisnik pravi, če hočemo imeti boj med naprednimi strankami v Istri, da ga lahko imamo. Ako hoče dopisnik »Sl. Naroda« pričeti z nami boj zaradi omenjenih vrstic, je nam tudi prav, da si nismo s tem namenom pisali, ampak smo le konstatirali nekaj zgodovinskih dejstev. Če bi prišli zaradi tega v boj z napredno stranko, potem bi bili primorani marsikaj porabiti, kar sicer ni bil naš namen. Kar pa se tiče novega konsumnega društva, želimo vse najboljše onim, ki ga snujejo, le to se nam zdi, da so se spomnili združnega dela nekoliko prepozno. Da bi pa bil v našem običnem konsumnem društvu oni, ki ni socialista, pod tujo streho, to je pač pretirano, kajti v naši zadrugi veljajo samo društvena pravila in nič drugega. Še bolj neumestno pa je podtikanje, da se hočemo s tem prikupiti še bolj klerikalcem, ker doslej se pač ne zavedamo, kdaj da bi bili skušali se klerikalcem prikupovati, temveč je klerikalce članek, vsled katerega je dopisnik »Slovenskega Naroda« užaljen, istakto, če ne še bolj zadel kot naprednjake. Strpni smo nasproti vsakemu političnemu mišljenju v kolikor dopušča to naša načela in zahtevajo okolščine. Več pa nismo bili še nikdar in tudi ne bomo; o tem se bo lahko preričal tudi dopisnik, ki se za naše delo zanima, morda kmalu.

Stajersko.

— **Celje.** Odkar so se celjski krojaški pomočniki organizirali in dosegli potom organizacije boljše mezd, tarifne pogodbe, zdravju ugodne razmere po delavnicah, so postali naši mojstri, posebno v slabih sezajah, silno brutalni. Največji preganjanec med vsemi mojstri je pa naš stari znanec — Johan Mastnak. Temu možu, ki je bil svoje dni največji siromaček, pa si je z izkoriščanjem delavcev precej opomogel, je silno zrastle zadnje čase greben. Silno mu je žal, da so minili oni časi, o katerih tako rad pripoveduje, ko je dal delavcu za en liter piva, pa mu je garal vso noč. Sedaj je pa ta prokleta socialna demokratična organizacija delavcev tako shuškala — tako toži Mastnak — da ni mogoče delavce nikdar zadovoljiti. 9. julija je dobil Mastnakov vajenec, ki bo vsak čas prost, za malico plesniv kos kruha. Vajenec je vrnil kruh gospe, ker ga ni mogel uživati. Ali gospa mu je dala pri drugi malici prav tisti kos kruha. Nato so pa pomočniki poslali vajenca k mojstru, da mu pokaže kruh, ker so mislili, da bo »kunštni« Mastnak izprevidel, da takega kruha ne more nihče uživati. O. Mastnak je vajenca za malico oklofutal! Res, lep mojster ta Mastnak. Ali še lepše pride. Prihodnji dan je hotel oklofutani vajenec izstopiti iz Mastnakove »šole«. Ali sedaj je bil ogenj v strehi. Mastnak je namreč začel tako kričati v delavnici, da so obstajali ljudje na ulici. Kakor jesihar se je drl na zavednega delavca: »Vi ste največji hujšak v Celju, šuft, vi ste zaupnika Kosela vodili povsod okoli, meni je vseeno, če ostane moja delavnica vse leto zaprta.« Nato je Mastnak takoj odpovedal enemu pomočniku na 14 dni. Vodstvo organiziranih krojačev je zahtevalo od Mastnaka pojasnilo za odpoved, a do danes še ni odgovoril. Pravijo, da zato ne, ker se nemškutar Mastnak ni naučil še pisati. Mastnak pa ni imel še dovolj; ker ve, da njegovi pomočniki ne marajo delati z neorganiziranimi krojači, je najel Zorzinjca, znanega hujšaka proti naši strokovni organizaciji. Mastnakovi krojaški pomočniki pa so izjavili, da ne delajo drugače z Zorzinjcem, če se organizira. In Mastnak je iznova vzkipe in je takoj odpovedal petim delavcem. Ker ga je pa najbrže čez nekaj časa začelo skrbeti, kako da bo šla obrt brez delavcev, je enemu pomočniku preklical odpoved. Ta pa se je Mastnaku lepo zahvalil za prijaznost, ker mu je delavska solidarnost več vredna nego Mastnakove dobrote. Pri vsem tem je pa prav zabavno opazovati celjske krojaške mojstre. Hudi nacionalisti so vsi skupaj, nemški in slovenski, in če ni drugače si za »narodne svetline« razbijajo tudi buče; kadar je pa treba nastopiti proti delavcem, takrat so pa drug drugemu kakor bratje in slovenski mojster ne bi vzel slovenskega delavca, ki ga je pregnal z dela nemški mojster, tudi če bi stradal. Delavci, v tem pa res lahko

posnemamo mojstre: bodimo mednarodni kar dar gre za naše koristi. **Krojaške pomočnike prosimo, da naj ne sprejemajo sedaj dela pri Mastnaku v Celju. Če pa pridejo v Celje, naj se prej zglase pri krajevni skupini organiziranih krojačev.**

— **Na potu v šolo je utonila.** Iz Maribora poročajo: 25. julija sta šli 14letna Cirila Kunejeva in njena dvanaestletna sestra v Marenberg v šolo. Pot v šolo pelje čez potok, ki je vsled zadnjega deževja prav močno narasel. Brv čez potok je bila brez ograje in mlajša sestra je svačila starejšo, da naj ne hodi čez brv. Cirila Kunejeva je šla na vkljub temu čez brv, na brvi je izpodrsnila, padla v potok in pred očmi sestre utonila. Voda je odnesla truplo do Drave, kjer so potem dobili utopljenko.

Koroško.

— **Za alkohol vse.** Iz Beljaka poročajo: Ključavničarski pomočnik Libošeg je stavil za liter piva z nekim monterjem, da preplava Dravo na določenem mestu. Pri Kastnerjevi tovarni za sodavico je skočil Libošeg v Dravo in plaval po vodi navzdol. Nekoliko proč od kavarne »Drau« je pa naenkrat izginil pod vodo in ni prišel več na površje. Vzlic skrbnemu iskanju niso mogli dobiti Libošega.

Istra.

— **Deželna konferenca.** Politični odbor deželne organizacije Jugoslovanske socialne demokratične stranke v Istri sklicuje tretjo deželno konferenco 7. in 8. septembra t. l. v Opatiji in predlaga sledeči

1. Otvoritev in konstituiranje.
 2. Poročilo deželne političnega odbora.
 3. Splošna volilna pravica za deželni zbor in občine.
 4. Tisk in agitacija.
 5. Ureditev strankine ekonomije.
 6. Razni predlogi.
 7. Volitev deželne političnega odbora.
- Na konferenco so povabljene vse politične organizacije ter strokovno in gospodarske organizirane skupine. Člani stranke so kot gostje dobro došli. Reklamacije in predloge članov ter organizacij za to konferenco je treba pisмено poslati tajništvu v Pulj, Cliva Casello šte. 2.

— **Ljudski shod.** Ob priliki deželne konference priredi istrska deželna organizacija dne 7. septembra ob 11. dopoldne v Opatiji ljudski shod z dnevnim redom »Socialna demokracija in delavsko ljudstvo«. Poročal bo sodrug Etbin Kristan iz Ljubljane. Sodrugom v Opatiji in bližnjih krajih priporočamo, da razvijajo pridno agitacijo za ta shod.

— **Razmere v vojaškem podjetju.** Iz Stivenjana pri Pulju nam pišejo: Kdor bi mislil, da imajo v ces. kr. podjetjih kaj več socialnega duha, kakor pri privatnih izkoriščevalcih, bi se zelo motil. Vsaj v tukajšnjem artiljerijskem orodnem skladišču imajo take navade kakor pri pravih kapitalističnih pijavkah. Tukaj smatrajo menda delavca za vojaka brez uniforme in mislijo, da nima nobene druge pravice kakor držati jezik za zobmi. Silna draginja je prisilila tukajšnje delavce, da so prosili za zboljšanje plač, ki se nikakor ne viemajo s sedanjimi potrebami. Kdor pogleda v Pulju na trg in v prodajalne, se bo le čudil, da so delavci tako dolgo molčali. Ko je bilo trpljenje le že preveliko, so delavci prosili za zboljšanje mezd. Ali slabo so poznali svoje gospodarjel. Če bi bili le zavrnili delavsko prošnjo, bi bili rekli: To se zgodi tudi drugod; bo pa treba še prositi in misliti še na kakšne druge korake. Ali ne! Namesto zaprosenega zboljšanja so dobili delavci odgovor, da se jim plače — **znižajo!** In res, znižali so trikronske mezd za 20, one po 2 K 60 pa za 40 vinarjev! Prošnjo za regulacijo plače torej še kaznujejo, in sicer z najbrutnejšo kaznijo, s povečanjem bede delavcev in njih družin! Delavci so morali to srastenje še molče pogoltniti, ker so bili brez moči. Ali to postopanje erarične oblasti jim je odprlo oči. Stali so dotlej pod varštvom NDO., ki jim pa že zaradi tega ni mogli pomagati, ker hočejo gospodje v puljskem »Narodnem domu« imeti dobre stike z vsem, kar je ces. kr. Delavci so spoznali, da imajo socialisti prav. Ko uče, da se mora delavstvo združiti in postati močno, ako hoče doseči svoje pravice. Iz tega

obrnili h Kvapilu.

»Ne — ne poznam,« je Kvapil odgovoril jedva sopeč.

»Jezus, on ne pozna niti njih časopisa!« se je znova oglašilo od vseh strani. In začeli so mu razlagati vsi vprek, kako se je nekaj prenapetih filozofov in filozofov navzelo tujih misli, in kako bi radi reformirali celi svet, daš jim teče še mleko po bradi. Povedali so mu, kako so utemeljili svojo stranko, kako so se utihotapili v dijaško društvo in spodobne ljudi, na primer i Jenšovskega, izgnali, kako so ustanovili svoj časopis in kako celo knjige izdajajo v svoji zalogi, take knjige, kakor na primer »Kreutzerjeva sonata«, ali Sturta Milla »Podložnost žen« ali Limanowskega »Zgodovina socialnega gibanja v 19. stoletju«.

»In če bi vam odpustil vse,« se je naglo razsrdil Jenšovski naravnost proti Soumarju izteza je roko, »vsašega internacionalizma vam ne odpustim. Saj bi se, obrnil se je zopet h Kvapilu, »zaradi socialnega vprašanja združili i s hudičem, še celo z Nemci. Njim je socialno vprašanje vse in domovina nič. Kaj neki narod — kaj narod, to je že premagana stvar — — —

»Bodi tako prijazen,« ga je pikro prekinil Soumar, »in govori le resnico ter si ne škoduj! Kakor da bi tako zelo služil temu narodu.«

Toliko da so bile te besede izgovorjene, so se Jenšovskemu zabliskale oči in sedaj je i on skočil s stola.

»Kaj — kaj, jaz da ne služim narodu? In to boš ti klobasal. ti . . .

spoznanja je takoj izvajalo posledice, pa je vstopilo v organizacijo socialističnega delavstva. V njej se bodo pripravili na boj, brez katerega ne dosežejo ničesar. V »Narodnem domu« je pa ogenj na strehi. Z obrekovanjem socialistične stranke in sodrugov, ki delajo v organizaciji, bi radi odvrgli delavce v Stivenjanu od edine prave poti, da bi si zopet pridobili ljubezen ces. kr. gospode. Ali delavstvo je prekruto občutljivo, kaj se pravi, če ni moči in zaslonbe pri splošni delavski armadi, in hruhlenje iz NDO, bo zdaj zaman. Kdor se je že opekkel, ve, kaj je ogenj.

Trst.

— **Izlet na Triglav priredi letos »Ljudski oder«** dne 1. avgusta pod vodstvom izkušenega sodruga-turista za vse sodruge in sodružice, ki se hočejo osvoboditi v čistem planinskem zraku, uživati lepoto naših gora, ki je nam mestnim ljudem tako tuja in nepoznana. Vsi oni, ki se hočejo vsaj za nekaj dni otresti mučnih skrbi in neprijetnosti vsakdanjega življenja, vsi tisti so vabljeni in pozdravljeni! Izlet traja štiri dni. Odhod je iz državnega kolodvora v petek, 1. avgusta ob 9. dopoldne. Potrošek k večjemu do dest kron na dan z vožnjo vred. Podrobnosti glede programa, opreme in potrebščin, ki jih je vzeti seboj, se izvede v »Ljudskem odru«.

— **Še nekaj o nedeljski nesreči na železnici v Trstu.** O tej nesreči, katere žrtev je bil težak s. Gergič, smo dobili od jako zanesljive strani sledeče podatke. Gergič je bil s svojimi tremi sinovi v Velikem dolu na Krasu. Vračajoč se v Trst je stopil zvečer v Nabrežini v vlak, ki je prihajal iz Gorice. Ves čas vožnje se je šalil. Blizu Trsta je stopil v vlak na pločisti. Takoj za mestom, ki blizu Trsta prekorači miramarsko cesto, napravi vlak ozek ovinek. Tu so se vozovi stresli in Gergič je izgubil ravnotežje ter padel pod vlak med vozove. Vlak je šel čezen in mu odtrgal glavo. Kakor vedno je tudi tej nesreči kriva uprava železnice s svojo pretirano varnostjo, ki postaja že umazana. Noben voz III. razreda pri vlaku ni imel signala za alarm. Zato so ga potniki tudi zastopili iskali v trenutku nesreče. Vlak je bil prenapolnjen, tako da so bili potniki primorani pri vseh vozovih stati na pločisti, ker v vozovih ni bilo prostora. Notri je pa vladala taka vročina, da so mnogi potniki stopili na pločisti med vožnjo. Med temi je bil tudi Gergič, da ravno pri vozu, kjer se je peljal Gergič, je manjkala pri pločisti predpisana ograja in manjkal je tudi kos železnega pada, ki omogoči prehod iz enega voza v drugi. Gergič, ki se je ves čas vožnje pogovarjal z drugimi potniki, ni opazil tega nedostaka. Ko se je voz pri omenjenem ovinku stresel, je izgubil Gergič ravnotežje, hotel je položiti nogo v smer, kjer bi moral biti pod in je tako padel med vozove. Razmesarjeno truplo nesrečnega Gergiča je ležalo na progi od 6.55 do pol 10. zvečer. Osebe, ki so se peljale z Gergičem, trde, da je zgrešila »Edinost« infamno laž nad nesrečnikom, ko je trdila, da je bil vinjen. Bil je pač veselo razpoložen, vinjen pa ne, ker to ni bila njegova navada. Po nesreči je želel neki potnik, da ga zasljišijo in vyzamejo na zapisnik, kar bo povedal. Odgovorilo se mu je, da naj gre k namestništvu svetniku. To je torej žalostna resnica o tej nesreči, povzročeni po umazani štedljivosti južne železnice, ki venomer spravlja z nevarnost svoje uslužbenice in potnike III. razreda, katerim ustreza vedno z umazanimi, nerabnimi in starimi vozovi. Razume se, da bo uprava železnice dolžna plačati družini posledice nesreče, ki jo je sama zakrivila.

— **Nedeljska veselica,** ki jo priredi pevski zbor »Ljudskega odra« v gostilni Gombač pri Sv. Ivanu ni in ne more biti ena izmed navadnih naših priredb. Naš pevski zbor ne mara biti le navaden odsek »Ljudskega odra«. Kakorkoli stremi prav resno za tem, da doseže v umetniškem oziru popolnost in da postane močan, želi tudi biti važen faktor v naši vsestranski kulturni organizaciji. Dejstva, da je prevzel pevski zbor nalogo urediti lepe prostore v Rojanskem okraju ne le zase, marveč tudi za mnoge druge naše kulturne, politične, strokovne in športne organizacije, ni mogoče dovolj oceniti in pretvoriti. Obširne prostore potrebuje pevski zbor; potrebuje jih naša pravkar ustanovljena mladeniška organizacija s svojimi mnogimi odseki, ki se razvijajo nepričakovano hitro in lepo. Rabile jih bodo naše

»Po gostilnicah znate kričati, to je sveta resnica!« je vzkliknil Soumar zaničljivo.

»Kdo zna kričati po gostilnah? Kdo?« In vsi so obsuli Soumarja in začel se je prepri. Jenšovski je tulil in vsi okoli so mu pomagali. Gostilnica je bila polna kriča, a Kvapil je tu stal omlajen; nikdar še ni doživel kaj podobnega.

»Nenrayna, pusta branža ste!« je klical med vršci Soumar. »In ti — se je obrnil k Jenšovskemu — ti si drugil me v sramoto. Naj nam že očita tisti internacionalizem kdorkoli, samo da je drugač spodoben človek, toda ti si skratka lump.«

»A vi ste nedolžni otročiči — ne, vi hianci?« je vzbujnil Jenšovski steklo. »Kdo pa ve, kaj ti potuhnjenci kje počenjajo? Če imam rad žensko ali ne, če izpijem eno steklenico več ali manj, s tem narodu ne škodujem niti ne koristim. Največji možje, največji dobrotniki človeštva, celo svetniki so pili in se ljubili z ženskami, toda samo ničvredneži so pozabljali na narod.« In pri tem je Jenšovski pilhal in opietal z rokami, da mu je padel nanosnik na mizo.

»Plačam, plačam!« je kričal Soumar. »Pojdite, niti minute ne bova več tu,« je klical Kvapila. »Misli sem si: enkrat vendar pojdi med nje. Toda tu jih vidite, kakšna golazen je to!«

Ta beseda je pa znova vse razkačila, šum je bil še večji in Soumar je bil skoro prisiljen odteči iz gostilne. Hotel je vzeti Kvapila s seboj, toda Otokar je držal Kvapila. »Ladko, ne smeš, s tem fanatikom ne smeš. Z mano pojdeš, pri meni se nasoiš.«

Za resnico.

Roman.

Spisal Jožef Laichter.

(Dalej.)

XVIII.

Kvapil se je posili smejal in prikimala Otokarju, toda njegove oči so begale zmeden, tesno proseče po tovariših. Toda ni imel poguma, da bi se oglašil, obračal se je le za Soumarjem, kakor da išče pomoči. In ko se Soumar ni zmenil za to, ker se je prepiral z Jenšovskim, je mislil, da mora že tako biti in da ni druge pomoči. Potegnil je nekoliko požirkov iz svoje steklenice, gledal okrog sebe in si prizadeval prilagoditi se okolici. Natakara s pasom okrog ledja in z denarnico, obešeno na pasu, je vsak hip prinašala pivo in odnašala prazne steklenice. Potem je odprla dur, da bi izpustila dim, katerega se je nabiralo čim dalje več.

»Toda, Ladko,« je naglo vzkliknil Otokar, ko je prepri med Soumarjem in Jenšovskim postal čimdalje burnejši, »ali veš, kakšen zagizen naprednjak je Soumar?«

»Kakšen naprednjak?« je vprašal Kvapil nesmišno.

»No, naprednjak!«

»Jezus, on ne ve, kakšen naprednjak!«

In od vseh strani so se stikale glave in odmevali glasovi: »On ne ve, kakšen naprednjak!«

In ko Kvapil v resnici ni vedel ter se zmešan oziral z drugega na drugega in zlasti na Soumarja, katerega obliče se je grozno stemnilo, so mu začeli vsi vprek razlagati, kakšen naprednjak je Soumar. »Torej vi res ne veste — res ne veste? Niti o Kreutzerjevi sonati ne veste? Niti o tem njihovem evangeliju ne veste?«

»Ne — ne vem!«

»No, Ladko,« je kričal Otokar, »to bi ti moral brati, to moraš brati. Počil boš! To ti je oslarija! Vsaj so jo morali celo konfiscirati!«

V tem hipu je Soumar, bled in tresoč se na vsem telesu, poskočil s sedeža. Toda Jenšovski ga je popadel in potisnil na stol.

»I kaj pak! Nikar se ne spozabi!« je izpregovoril zviška, Kvapilu pa je dejal:

»Veste, prijatelj, zasramovati institucijo zakona, tega nam je bilo najmanjše treba! To in naprednjaštvo, to je norost, Soumare. In ko mi pridemo na univerzo, hočemo živeti malo bolj veselo, a človek bi se ženske suknje ne smel niti dotakniti? Ali smo mari norci? Zakaj pa so ženske na svetu? Soumare, s tem se lahko daste našopati! Po receptu Kreutzerjeve sonate bi morali biti sami svetniki in angelji na zemlji, zakonsko življenje bi moralo izginiti in moč bi moral živeti z ženo kakor brat s sestro. Saj je to prava pravcata norija!«

»Da, za vas — lumpe,« je vzkliknil Soumar, »je to prava pravcata norija!«

»Dovolj, ne žali nas! Norija je to! Vi torej ne poznate niti njihovega časopisa?« se je zopet

strokovne organizacije in rabil ji bo zabavni odsek, ki že dolgo zahteva prostora za plesne vaje, kjer se bodo zbirali naši mladi v prijetnem čuvstvu, da bodo doma svoji med svojimi. Zaradi vsega tega priporočamo vsem sodru-

gom in prijateljem lepe domače pesmi, da posetijo veselico v obitem številu.
— Koze v Trstu. Brzjavljajo nam: Kurjač plinarne Ivan Dubin je obolet ob sumljivih znakih. V bolnici so konstatirali, da ima koze.

Druga vojna na Balkanu.

Konferenca v Bukarešti se je včeraj otvorila; sklenila je, da ima pet dni počivati orožje. O odrinskem vprašanju ni nobenih sklepov: Enver beg pravi, da bo branil mesto do zadnjega moža.

Z BOJIŠČ.

Srbi pred Vidinom.

Belgrad, 30. Uradno poročajo: Srbske čete so stesnile oblegovalni krog in zavzele vas Taparčik tri kilometre pred mestom. Z naših pozicij se je opazila v Vidinu bela zastava. Kljub temu je sovražnik sklenil braniti mesto do skrajnosti. (To obleganje Vidina kaže, da nimajo srbski razbojniki prav ničesar očitati bolgarski zahrbtnosti. Trditve, da se sovražnost »ne morejo« ustaviti, ni imela drugega razloga s srbske strani, kakor da so hoteli srbski šovinisti še kaj pripripiati na stari bolgarski zemlji. Eni niso prav nič boljši od drugih; lumpi sesajo Bolgarsko, lumpi molzejo Srbijo, lumpi pijejo kri Grške. Narodi pa skupno krivave za tolovaje, ki odevajo svoje zločinske spekulacije s »patriotičnimi« plašči. »Voden« ta patriotizem res ni, ker je strašno krvav; ampak preliva se nedolžna kri, zločinci pa delajo svoje kupčije z njo.)

Pri Džumaji.

Solun, 30. Od vseh strani zatrjujejo, da so bili boji pri Džumaji skrajno krvavi. (Slava Ferdinandu! Slava Konstantinu!) Bolgari so se obupno branili v svojih dobro izbranih pozicijah. Število izgub je še neznan, pričakujejo se pa številni transporti ranjencev. (Bravo! Čim več, tem bolje, tem lepše, tem več slave, tem več bo materiala za patriotične zgodovine! Njeno veličanstvo Smrt bo že hvaležno gospodom kraljem in njih slavnim pomagačem!) Bolgari se umikajo proti Dunici.

KONFERENCA V BUKAREŠTU.

Kralj Karol in delegati.

Bukarešt, 30. Včeraj je kralj Karol sprejel turškega poslanika Seifa bega, potem srbskega ministrskega predsednika Pašića, pa bolgarskega ministrskega predsednika Vukotića in grškega Venizelosa.

Petdnevno premirje.

Bukarešt, 31. Mirovna konferenca se je sešla včeraj ob 4. popoldne. Rumunski ministrski predsednik Majorescu je prevzel predsedništvo. Nato se je takoj prekinila seja, da so dobili vojaški izvedenci priliko, da redigirajo pogodbo o premirju. Po otvoritvi se je konferenca odobrila vojaški zapisnik, s katerim se določa, da se za pet dni prekinejo sovražnosti. Vsi pooblaščenici so z zadoščenjem konstatirali, da je bil ta sklep soglasno storjen. Nato se je konferenca odgodila in ima danes ob 4. popoldne zopet sejo.

Zmerni Grki.

Berlin, 31. Venizelos je žurnalistom dejal, da so Grki tekom vojne iz strateških razlogov zasedli razne kraje, ki jih pa ne zahtevajo definitivno zase. (Zato se jim ni treba jokati. Prusi so bili leta 1871. v Parizu, pa tudi ni postal pruski.) Vkljub zmagam in znanemu postopanju Bolgarske so zavezniki zmerni in pripravljeni, da se zadovolje z načelom ravnotežja na Balkanu.

ODRIN.

Juzuf Izudin in alah.

Carigrad, 30. Prestolonaslednik Juzuf Izudin in sultanov sin Zia Edin sta včeraj dospela v Odrin in sta bila navdušeno sprejeta. (Kako pa ne? Kdaj pa je že bilo drugače? Skader je bil navdušen za turško gospodstvo. Skader je navdušen pozdravil internacionalce. Skader je navdušeno klical albanski zastavi. — Odrin je navdušeno sprejel Bolgare in Srbe; zakaj ne bi zdaj navdušeno sprejel Turkov?) Juzuf Izudin je imel govor, v katerem je dejal, da je bilo bolešno za Turčijo, ko je videla, da je padel v sovražne roke Odrin, drugo glavno mesto cesarstva. Hvala alahu, da je junštvo armade zopet pridobilo mesto Turčiji. (Kako je moralo biti alahu pri tem na smeh!)

Osman Nizamijevo potovanje.

Carigrad, 30. Po uradnih vesteh je Osman Nizamijevo potovanje po Evropi v zvezi z reformami v Turčiji in s pridobitvijo evropskih strokovnjakov. Z druge strani pa zatrjujejo, da ima Osman Nizami razložiti stališče Turčije glede na novo turško-bolgarsko mejo.

Ruski načrt.

Peterburg, 30. Za slučaj, da izvede Rusija posebno akcijo, ne mislijo volaški krogi več na zasedenje Armenije, ampak na pohod proti Odrinu samemu. Proti turški vojski, ki šteje 200.000 mož, bi se imela postaviti močnejša ruska armada. Več ruskih zborev bi se izkrcalo eventualno v kakšni bolgarski luki in bo korakalo proti Odrinu. Dvom je pa, če bi car pritrdil takemu načrtu.

Balkanska zveza.

Dunaj, 31. Srbski poslanik Jovanović pravi, da se utegnejo po sklenjenem miru krščanske države na Balkanu še v Bukarešto konstituirati kot sodniki in eksekutorji v odrinskem vprašanju bolgarsko-turške meje.

Do zadnjega moža.

Pariz, 31. »Matin« poroča, da je Enver beg izjavil njegovemu poročevalcu: »Nobena

silja nas ne izžene iz starega mesta sultanov. Bojevali se bomo za to mesto do zadnjega moža. To je trden sklep vse turške armade.

AVSTRIJA IN RUSKA AKCIJA.

Berlin, 31. »Voss. Ztg.« poroča, da pojdejo v vprašanjih, ki se tičejo Bolgarske, avstrijski in ruski interesi vzpored. Tako se Avstrija ne bo zoperstavila posebni ruski akciji, ako ostane zadnje dni v Carigradu storjeni korak velesil brez uspeha. Tudi v vprašanju Kavale se krijejo ruski in avstrijski nazori.

RUSKA LADJA V BURGASU.

Berlin, 31. »Voss. Ztg.« poroča, da je priplul ruski parnik »Kubanec« v Burgas, ker so se turške čete izkrcale južno od Burgasa in se je bilo bati, da napadejo mesto. Medtem so se pa umaknile v Tracijo.

Zadnje vesti.

KROBATIN IN REKRUTNI KONTINGENT.

Dunaj, 30. Na svoji avdeinci v Ištu je poročal vojni minister tudi o nameravanem zvišanju rekrutnega kontingenta. Cesar je odobril, kakor trdijo v poučenih krogih, Krobatinove predloge.

ERLER ODLOŽI MADAT.

Dunaj, 30. Za nemško Alpinsko ljudsko banko v Inomostu, ki je propadla, morajo ustanovitelji jamčiti s svojim premoženjem. Med njimi je tudi znani nemški poslanec Erler. Ta polom ga je tako zadel, da hoče odložiti mandat.

POTOP LADJE »CLARA CAMUS«.

Trst, 31. Poveljnik parnika »Clara Camus« kapitan Candido Gerolimič brzjavlja iz El Ferrola: Vsled goste megle sem v ponedeljek zjutraj prišel na čeri pri Camello blizu rta Briorino. Ladja je dobila v skladišču št. 1 malo luknjo, toda voda se je izpumpala. Bila je nevarnost, če postane ladja slučajno prosta, da pride še na nevarnejše čeri; ker je prihajala vetrna in morska struja ob 3. popoldne od severozapada in se je tudi zjasnilo, sem ob 6. sklenil oprostiti ladjo in odpluti v El Ferrol. Ob 7. sem odplul; pumpe so uspešno delale. Ob 8. je zopet legla zelo gosta megla. Ob 10. je jela voda naraščati v ladji, ker so tvorili ovrtači cevi; ob 2. zjutraj je krmilo odpovedalo. Pol ure pozneje smo zapustili ladjo, ki ni bila več sposobna za morje, in čez nekaj minut se je pogreznila. Rešili smo se v štirih čolnih in dosegli El Ferrol brez tuje pomoči.

ŠPIONAŽA.

Budimpešta, 31. Policija v Sibirju je aretirala budimpeštanskega fotografa Naša, ki je blizu vojašnice fotografiral. Našli so pri njem tudi pisma, ki ga kompromitirajo.

Zmota.

Budimpešta, 31. V Rumuniji so pred dvema mesecema prijeli budimpeštanskega docenta dr. Arpad Millöckerja in uradnika dr. Bela Horvatha, ki sta potovala v Malo Azijo; osumili so ju zaradi špionaže. Zdaj je dr. Horvath naznanil, da so ga po dveh mesecih izpustili, ker se je izkazala njegova nedolžnost.

STRUPENE GOBE.

Devet mrtvih, trinajst bolnih.

Kapošvar, 31. V vasi Felső Szent Mihály je v štirih družinah, ki so jedle strupene gobe, umrlo devet oseb, trinajst jih je pa še v smrtni nevarnosti. Eno dekle, ki je zavžilo le malo gob, so rešili.

ŠUKRI PAŠA UMRL?

Belgrad, 30. »Balkan« trdi, da je branitelj Odrina Šukri paša umrl za kolero. Vest ni potrjena od kakšne druge strani.

ALBANSKI STATUT.

Dunaj, 31. O štatutu za Albanijo, ki ga je odobrila londonska konferenca, poročajo: Albanija bo dedna samostojna kneževina brez turške nadvlade. Knez ima biti izvoljen tekom šestih mesecev. (To bo še težak porod.) Zandariji bodo sami Albanci, pa bodo imeli švedske oficirje. Mednarodna upravna komisija bo vodila le kontrolo. Eksekutivni organi bodo domače oblasti.

NE UBIJAJ!

Frankobrod ob Odr, 30. Davi so obglavili večkratnega morilca Sternickla. Njegovina sokrivcem 19letnemu Schliebenu in 23letnemu Kerstenu je smrtna kazen izpremenjena v do smrtne ječo.

POŽAR Z ŽRTVAMI.

Berlin, 30. V severonemški tovarni za led je nastal ogenj najbrže vsled tega, da so se otroci v bližini igrali z vžigalicami in zapalili slamo. Škoda znaša pol milijona mark. En otrok je mrtev in ga še niso mogli identificirati. Dva druga otroka sta močno poškodovana, enega je pa eksplozija v tovarni vrgla v jezero Plötzensee. En gasilec je padel z lestve in se težko pobil. Dve deklici je pa povozil in tudi težko poškodoval gasilski voz.

ŠTRAJK V BARCELONI.

Barcelona, 30. Danes je stavka splošna. Močne skupine delavcev in delavk iz predmestij so tudi v notranjem mestu prisilile podjetja da so ustavila obrat.

Barcelona, 31. Od štrajka je prizadetih 64 tovarn. V mestu so bili javni govori, ki so pozivali prebivalstvo na revolucijo. Civilni guverner pravi, da ima 17.000 vojakov na razpolago.

KITAJSKO.

Peking, 30. Pokrajina Hunan je razglasila svojo neodvisnost, ali ne za boj proti Juanšikaju, ampak da se zavaruje na vse strani.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

M. U. Dr. J. Demšar

zopet ordinira.

Občno konsumno društvo v Idriji

išče stalnega

donašalca

kokošjih jajc, sirovega masla in podobnih domačih pridelkov iz okolice redno za vsak teden. Kdor želi to ponudbo sprejeti naj se oglasi v društveni pisarni v Idriji.

Posestvo se prodaja

zaradi boleznih pod zelo ugodnimi pogoji in sicer: Hiša št. 213 na Glincah z gostilniško koncesijo in opravu vred, krasen vrt, acetienska luč itd. — Hiša št. 20 na Glincah z prodajalnimi prostori, priprava za vsako trgovino ker leži ob Tržaški cesti. — Hiša št. 116 na Glincah istotam z veliko delavnico. Več se izve pri lastniku Jos. Tribuč-u na Glincah št. 37.

Ivan Jax in sin Ljubljana

Dunajska cesta števil. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

in stroje za pletenje

(Strickmaschinen)

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastoj in franko.

H. SUTTNER, Ljubljana, Mestni trg 25

Samo!
K 4-10.

Samo!
K 4-10.

Najbogatejša zaloga vseh vrst ur kakor tudi največja izbira zlatnine in srebrnine po jako nizkih cenah.

Lastna protokolirana tovarna ur v Sveci.

„IKO“ Tovarniška „IKO“ znamka

Zastopstvo tovarne ur ZENITH.

Naročite krasni veliki ilustrovani cenik, ki ga dobite zastoj in poštne prosto.

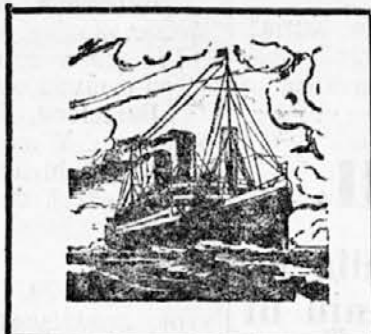
Moderne srajce -- bele in barvaste,

z 10% popustom

v modni in športni trgovini

P. Magdić, Ljubljana, nasproti glavne pošte.

Potniki
v severno in južno AMERIKO
se vozijo sedaj le po domači avstrijski progi
AVSTRO-AMERIKANA
Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro
najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtilnicama, električno razsvetljavo,
brezličnim brzojavom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da
dobi dovolj domače hrane z vinom, svež kruh, postelje, kopeli itd.

Odhod parnikov:
v sev. Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.
Trst-New-York, vsako soboto.
Trst-Južna Amerika, vsakih 14 dni.
Trst-Kanada, vsak mesec.
Vsakovrstna pojasnila daje drage volje brezplačno pri glavni
agenturi za Kranjsko, Štajersko in Koroško:
SIMON KMETETZ, Ljubljana,
Kolodvorska ulica šte. 26.

Občno konsumno društvo v Idriji

naznanja s tem, da je v svoji seji dne 9. svečana 1913 sklenilo, da se hranilne vloge članom
obrestujejo od 1. januarja 1913 naprej po 5 odstotkov.

Kredit do 30 dni je obresti prost. Čez 30 dni do 6 mesecev se imajo računati obresti po 6 odstotkov
Od kredita nad 6 mesecev pa po 7 odstotkov in sicer že od 30 dni naprej.
Hranilne vloge sprejema društvo vsak dan med uradnimi urami od 8. zjutraj do 12. dopoldne ter
od 2. popoldne do 6. zvečer. — Odpovedni roki so pri društvu najprimernejši in varnost vlog
najboljša, kajti za varnost garantira premoženjska in blagovna vrednost. Vsak član najlažje zaupa
svoje prihranke svojemu zavodu.

Načelstvo.

Pröduktivna zadruga ljubljanskih mizarjev v Ljubljani

R. Z. Z. O. Z.

se priporoča cenjenemu občinstvu pri nabavi vsakovrstnega pohištva, ki ga izdeluje v lastni, najmoderneje opremljeni tovarni na Glincah pri Ljubljani.

Priporoča se tudi za vsa druga v mizarstvo stroko spadajoča dela.

Delo je vedno solidno, točno in prav poceni.

Proračune se na zahtevo dopošlje brezplačno v najkrajšem času.

Družinski kruh

iz pekarnice

„Konsumnega društva za Ljubljano in okolico“

je najboljši in najcenejši. Hlebi po 1.75 kg veljajo samo 56 vin.

Dobi se v vseh prodajalnah „Konsumnega društva za Ljubljano in okolico“. — Člani, segajte po njem!

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico

registrovana zadruga z omejeno zavezo

naznanja svojim članom, da glasom skupne seje nadzorstva in načelstva z dne 17. januarja 1913 obrestuje odslej

hranilne vloge članov po **5¹/₂ 0** od dne vloge do dne dviga.

Dosedanje stanje hranilnih vlog 51.000 K. Dosedanje stanje deležev 32.000 K. Rezervni zaklad 8000 K. Denarni promet leta 1912.: 1,487.639 K 18 vin.

Pisarna društva v Špodnji Siški, Kolodvorska cesta.

Prodajalne: v Ljubljani: Sodna ulica, Bohoričeva ulica, Krakovski nasip; v Siški: Kolodvorska cesta, Celovška cesta; na Viču, v Trziču, na Jesenicah, na Savi in na Koroški Beli.

Pekarna v Spod. Siški, Celovška cesta.

Nadzorstvo.

Načelstvo.